

ALALIYALI BOLALARNI TA'LIMGA TAYYORLASHNING KO'P BOSQICHLI KORREKSION-RIVOJLANTIRUVCHI TEXNOLOGIYALARI

Sodiqova Madina Jamshid qizi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqola alaliyali bolalarni umumiy ta'limga muvaffaqiyatli tayyorlashga qaratilgan ko'p bosqichli korreksion-rivojlantiruvchi texnologiyalarni tahlil qilishga bag'ishlangan. Unda alaliyaning diagnostikasi, etiologiyasi va maktabga tayyorlikdagi muammolari ko'rib chiqiladi. Maqolada ushbu texnologiyalarning nazariy va metodologik asoslari, shuningdek, diagnostik-tayyorlov, asosiy korreksion-rivojlantiruvchi hamda mustahkamlovchi-integrativ bosqichlardan iborat bosqichma-bosqich modelining loyihasi va amaliy mazmuni ochib berilgan. Tadqiqot texnologiyalarni tatbiq etishning pedagogik shart-sharoitlari, mutaxassislar hamda ota-onalarning roli, fanlararo hamkorlik va natijalarni baholash mexanizmlarini ta'kidlaydi. Kelajakdagi tadqiqot yo'nalishlari ham muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Alaliya, nutqiy buzilishlar, maktabga tayyorlash, korreksion-rivojlantirish, ko'p bosqichli texnologiyalar, inklyuziv ta'lim, logopediya, diagnostika, intervensiya

Abstract: This scientific article is dedicated to analyzing multi-stage correctional-developmental technologies aimed at successfully preparing children with alalia for general education institutions. It examines the diagnosis, etiology, and main challenges of alalia in ensuring children's school readiness. The article explores the theoretical and methodological foundations of these technologies, including a proposed step-by-step model comprising diagnostic-preparatory, main correctional-developmental, and reinforcing-integrative stages. The study emphasizes the pedagogical conditions for implementing these technologies, the role of specialists and parents, interdisciplinary cooperation, and mechanisms for evaluating results. Future research directions are also discussed.

Keywords: Alalia, speech disorders, school readiness, correctional development, multi-stage technologies, inclusive education, logopedics, diagnosis, intervention

Аннотация: Эта научная статья посвящена анализу многоступенчатых коррекционно-развивающих технологий, направленных на успешную подготовку детей с алалией к общеобразовательным учреждениям. В ней рассматриваются диагностика, этиология алалии и основные проблемы в обеспечении готовности детей к школе. В статье изучаются теоретические и методологические основы этих технологий, а также представлен проект и практическое содержание поэтапной модели, включающей диагностико-подготовительный, основной коррекционно-развивающий и закрепляюще-интегративный этапы. Исследование

подчеркивает педагогические условия внедрения технологий, роль специалистов и родителей, междисциплинарное сотрудничество и механизмы оценки результатов. Обсуждаются также будущие направления исследований.

Ключевые слова: *Алалия, речевые нарушения, подготовка к школе, коррекционное развитие, многоступенчатые технологии, инклюзивное образование, логопедия, диагностика, интервенция*

Kirish

Nutq – insonning ijtimoiy muloqotining asosiy vositasi bo'lib, shaxsning har tomonlama rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Bolalik davrida nutqning kechikishi yoki buzilishi bolaning kognitiv, emotsional va ijtimoiy-kommunikativ rivojlanishiga jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ayniqsa, markaziy asab tizimining organik shikastlanishi natijasida kelib chiqadigan og'ir nutqiy buzilishlardan biri bo'lgan alaliya, bolalarning maktabga tayyorligiga sezilarli to'siqlar yaratadi. Alaliyali bolalar so'z boyligining cheklanganligi, grammatik qurilmalardan foydalanishda qiyinchiliklar, fonetik-fonematik idrokning buzilishi va nutqiy faollikning pastligi kabi muammolar bilan duch kelishadi. Bu holat ularning o'quv faoliyatiga moslashishini, o'qish va yozish ko'nikmalarini o'zlashtirishini qiyinlashtiradi, shu bilan birga tengdoshlari bilan muloqot qilishida ham kamchiliklar yuzaga keladi.

Zamonaviy ta'lim tizimida inklyuziv ta'lim tamoyillarining tobora keng tatbiq etilishi sharoitida, alaliyali bolalarni umumiy ta'lim maktablariga samarali tayyorlash masalasi alohida dolzarblik kasb etmoqda. Ushbu bolalarni maktabga tayyorlash jarayoni shunchaki dasturiy materiallarni o'zlashtirishdan ko'ra ko'proq narsani talab qiladi; bu ularning nutqiy, kognitiv, shaxsiy va ijtimoiy-emotsional rivojlanishidagi mavjud kamchiliklarni korreksiyalash va ularni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishga qaratilgan kompleks va tizimli yondashuvni nazarda tutadi. Oddiy, bir bosqichli intervensiya usullari alaliyaning murakkab tabiati va uning bolaning rivojlanishiga keng qamrovli ta'siri tufayli ko'pincha yetarli bo'lmaydi. Shu sababli, alaliyali bolalarni ta'limga tayyorlashda bosqichma-bosqich, tizimli va uzluksiz korreksion-rivojlantiruvchi texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etishga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Bunday texnologiyalar har bir bolaning individual ehtiyojlari va rivojlanish xususiyatlarini hisobga olgan holda, uning maktabga muvaffaqiyatli moslashishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Alaliyali bolalarni maktabga tayyorlash muammosi logopediya, maxsus pedagogika va bolalar psixologiyasi sohalaridagi mutaxassislar diqqat markazida bo'lib kelmoqda. Ilmiy adabiyotlarda alaliyani aniqlash, uning etiologiyasi va patogenezi haqida ko'plab tadqiqotlar mavjud. Odatda, alaliya nutq markazlarining prenatal, perinatal yoki postnatal davrda organik shikastlanishi natijasida yuzaga

keladi va nutqning barcha komponentlarining buzilishi bilan kechadi. Nutq buzilishining erta aniqlanishi va intervensiya qilinishi bolaning keyingi rivojlanishi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligi ko'plab manbalarda ta'kidlanadi. Masalan, tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, nutq rivojlanishida kechikishlarni boshdan kechirayotgan bolalarga erta yordam ko'rsatish yaxshilangan kommunikativ ko'nikmalar, yuqori ijtimoiy ko'nikmalar, yaxshiroq akademik ko'rsatkichlar va maxsus ta'lim xizmatlariga kamroq ehtiyoj bilan bog'liqdir (Adabiyot [4]). California Scottish Rite Foundation (2024) tomonidan chop etilgan maqolada ham miya rivojlanishining muhim davrlarida erta nutq terapiyasining chuqur va umrbod foydalari ta'kidlanadi. Unda aytilishicha, erta aralashuv bolaning o'zini ifoda etish qobiliyatini yaxshilaydi, shu bilan asabiylashishni kamaytiradi, o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi va maktabga tayyorlikni kuchaytiradi (Adabiyot [5]).

Biroq, an'anaviy logopedik yondashuvlar ko'pincha qisqa muddatli yoki tor doiradagi nutqiy kamchiliklarni tuzatishga qaratilgan bo'lib, alaliyani to'liq korreksiyalash va bolani maktabga har tomonlama tayyorlash uchun yetarli bo'lmasligi mumkin. Nutqning organik buzilishlari murakkabligi tufayli, bolaning butun kognitiv va ijtimoiy-emotsional tizimiga ta'sir ko'rsatadi. Bu holat esa korreksion ishga ko'p bosqichli va integratsiyalashgan yondashuvni talab qiladi. Bolalar uchun mo'ljallangan o'tish davri dasturlari (masalan, KITS – Kids in Transition to School) kabi qisqa muddatli, ammo samarali intervensiyalar, maktabga tayyorlikni oshirishga qaratilgan bo'lib, o'z-o'zini tartibga solish ko'nikmalari va erta savodxonlikni yaxshilashda sezilarli ijobiy ta'sirlarni ko'rsatgan (Adabiyot [1]). Garchi bu tadqiqot bevosita alaliyali bolalarga qaratilmagan bo'lsa-da, u maxsus ehtiyojli bolalarni maktabga tayyorlashda tizimli va qisqa muddatli, ammo intensiv dasturlarning samaradorligini tasdiqlaydi.

Telepraktika va kompyuterga asoslangan o'qitish kabi zamonaviy texnologiyalar ham korreksion yordamni optimallashtirishda yangi imkoniyatlarni ochib bermoqda. Ukraina tajribasiga asoslangan tadqiqotda, telepraktika yordamida nutq buzilishi bo'lgan bolalar va ularning ota-onalariga uzoq masofadan turib korreksion-rivojlantiruvchi yordam ko'rsatishning afzalliklari muhokama qilingan (Adabiyot [3]). Bu esa xizmatlarga uzoq hududlarda yashovchi bolalar uchun ham sifatli yordam ko'rsatish imkoniyatini yaratadi. Afaziya (nutq buzilishi) bilan og'rikan kattalar uchun kompyuterga asoslangan skript o'rgatish dasturlari ham nutqiy ishlab chiqarishni yaxshilashda samaradorlikni ko'rsatgan (Adabiyot [2]), bu esa alaliyali bolalar uchun ham shunga o'xshash texnologiyalardan foydalanish potentsialini ko'rsatadi.

Biroq, mavjud tadqiqotlarda alaliyali bolalarni ta'limga tayyorlashning aynan ko'p bosqichli, kompleks va tizimli korreksion-rivojlantiruvchi texnologiyalarini ishlab chiqish va ularni ilmiy asoslashga doir chuqur tahlillar yetarli emas. Bu esa ushbu maqolaning asosiy tadqiqot muammosini va dolzarbligini belgilaydi. Bizning tadqiqotimiz alaliyali bolalarni maktabga tayyorlashda mavjud bo'shliqlarni to'ldirishga, ularning har

tomonlama rivojlanishini ta'minlashga va ta'limga muvaffaqiyatli integratsiyasini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqot alaliyali bolalarni ta'limga tayyorlashning ko'p bosqichli korreksion-rivojlantiruvchi texnologiyalarini nazariy asoslash va loyihalashtirishga qaratilgan bo'lib, asosiy metodologik yondashuvlar quyidagilarni o'z ichiga oladi: tizimli yondashuv, faoliyat nazariyasi, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv va neyropsixologik yondashuv.

Ko'p bosqichli korreksion-rivojlantiruvchi texnologiyalarning nazariy va metodologik asoslari.

Nutq markazlarining organik shikastlanishi natijasida yuzaga keladigan alaliyada nutqning barcha komponentlari, shuningdek, kognitiv jarayonlar (diqqat, xotira, tafakkur) va emotsional-irodaviy soha ham buziladi. Shu sababli, korreksion ish nafaqat nutqni shakllantirishga, balki bolaning umumiy psixik rivojlanishini uyg'unlashtirishga qaratilgan bo'lishi lozim. Nazariy jihatdan, V.Vygotskiyning madaniy-tarixiy nazariyasi va uning yaqin rivojlanish zonasi tushunchasi biz uchun asosiy tamoyil bo'lib xizmat qiladi. Unga ko'ra, korreksion ish bolaning mavjud rivojlanish darajasidan bir pog'ona yuqori bo'lishi va uning potensial imkoniyatlarini maksimal darajada ishga solishi kerak. Faoliyat nazariyasi (A.N. Leontyev, S.L. Rubinshteyn) bolaning faoliyati orqali rivojlanishini ta'kidlaydi, shuning uchun texnologiyalar o'yin, predmet-amaliy va o'quv faoliyati turlarini faol o'z ichiga oladi. Neyropsixologik yondashuv (A.R. Luriya, L.S. Tsvetkova) nutqning miya strukturalari bilan bog'liqligini hisobga olgan holda, nutq buzilishining neyrofiziologik mexanizmlarini tushunish va ularni korreksiyalash uchun maqsadli mashqlarni tanlash imkonini beradi.

Alaliyali bolalarni ta'limga tayyorlashning ko'p bosqichli modelini loyihalash va amaliy mazmuni.

Diagnostik-tayyorlov bosqichi: Bu bosqich bolaning nutqiy, kognitiv, psixomotor va ijtimoiy-emotsional rivojlanish darajasini chuqur va har tomonlama diagnostika qilishdan boshlanadi. Logoped, psixolog, defektolog va nevrolog ishtirokida komissiyaviy tekshiruv o'tkaziladi. Diagnostika natijalari asosida har bir bola uchun individual korreksion-rivojlantiruvchi dastur tuziladi. Bu bosqichning asosiy vazifasi bolaning o'quv jarayoniga kirish uchun minimal zaruriy shart-sharoitlarni yaratish, ya'ni uning diqqatini jamlash, eshitish va ko'rish idrokini rivojlantirishga qaratilgan tayyorlov mashqlari bilan boshlanadi. Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlik yo'lga qo'yiladi, ularga alaliya haqida ma'lumot beriladi va korreksion jarayondagi ishtiroki muhokama qilinadi.

Asosiy korreksion-rivojlantiruvchi bosqich: Bu bosqichda nutqning barcha komponentlarini shakllantirishga qaratilgan intensiv va kompleks ish olib boriladi.

Nutq tovushlarini idrok etish va artikulyatsiyasini rivojlantirish: Bolalarga nutq tovushlarini farqlash, ularni to'g'ri talaffuz qilish ko'nikmalarini o'rgatish bo'yicha fonetik-fonematik ish olib boriladi. Artikulyatsion gimnastika, nutq apparati harakatchanligini oshirishga yordam beradi.

Leksik-grammatik kategoriyalarni shakllantirish: So'z boyligini kengaytirish, so'zlarni bog'lovchi vositalar (predloglar, qo'shimchalar) yordamida gap tuzish, morfologik va sintaktik qurilmalarni o'zlashtirishga qaratilgan mashg'ulotlar o'tkaziladi. Nutqni faollashtirish uchun turli o'yinlar, rasmlar, hikoyalar tuzishdan foydalaniladi. Kompyuter dasturlari va interaktiv ilovalar yordamida so'zlarni yodlash va gap tuzishni mashq qilish samarali bo'lishi mumkin (qarang, Adabiyot [2]).

Bog'lanishli nutqni rivojlantirish: Oddiy va murakkab gaplar tuzish, rasm asosida hikoya tuzish, voqea-hodisalarni ketma-ketlikda bayon qilish ko'nikmalarini shakllantirish ustida ishlanadi.

Kognitiv jarayonlarni faollashtirish: Diqqatni barqarorlashtirish, eshitish xotirasini, vizual xotirani va mantiqiy tafakkurni rivojlantirishga qaratilgan mashqlar nutq terapiyasi bilan uyg'unlashtiriladi.

Ijtimoiy-kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish: Rolli o'yinlar, guruh mashg'ulotlari orqali bolalarga tengdoshlari va kattalar bilan muloqot qilish, o'z his-tuyg'ularini ifodalash, boshqalarni tinglash va tushunish ko'nikmalari o'rgatiladi.

Mustahkamlovchi-integrativ (adaptiv-maktabga tayyorlov) bosqichi: Bu bosqich asosiy korreksion ishlar yakunlanganidan so'ng boshlanadi va bolani umumiy ta'lim muhitiga muvaffaqiyatli integratsiya qilishga yo'naltirilgan. Bu bosqichda erishilgan nutqiy ko'nikmalarni mustahkamlash, ularni turli vaziyatlarda qo'llashga o'rgatish, maktab dasturi materiallariga moslashishga yordam berish asosiy vazifa hisoblanadi. O'qish va yozishga tayyorlov mashg'ulotlari (harflarni tanish, bo'g'inlarni birlashtirish, tovush-harf tahlili), hisoblashga oid boshlang'ich tushunchalarni shakllantirishga e'tibor qaratiladi. Psixologik jihatdan, maktabga motivatsiyani oshirish, o'z-o'zini tartibga solish, mas'uliyat va mustaqillik kabi shaxsiy sifatlarni rivojlantirishga urg'u beriladi. Ota-onalar va bo'lajak sinf o'qituvchilari bilan yaqin hamkorlik yo'lga qo'yiladi, bolaning o'ziga xos xususiyatlari haqida ma'lumot beriladi va ta'lim jarayonida qo'llab-quvvatlash bo'yicha tavsiyalar beriladi. Maktabga o'tish dasturlari (masalan, Adabiyot [1] dagi KITS) kabi yondashuvlar bu bosqichda foydali bo'lishi mumkin.

Texnologiyalarni tatbiq etishning pedagogik shart-sharoitlari va natijalarni baholash mexanizmlari.

Ko'p bosqichli texnologiyalarning samarali tatbiq etilishi uchun bir qator pedagogik shart-sharoitlar zarur. Birinchidan, malakali mutaxassislar – logopedlar, defektologlar, psixologlar, nevrologlar – ning fanlararo jamoasi shakllantirilishi kerak. Ularning muntazam hamkorligi, har bir bolaning rivojlanish dinamikasini birgalikda kuzatishi va korreksion dasturlarni o'z vaqtida o'zgartirishi muhimdir. Ikkinchidan, zamonaviy korreksion-rivojlantiruvchi vositalar, o'yinlar, didaktik materiallar,

kompyuter dasturlari va interaktiv texnologiyalar bilan ta'minlangan maxsus jihozlangan xonalar zarur. Uchinchidan, ota-onalarning korreksion jarayonga faol jalb etilishi shart. Ular mutaxassislar tomonidan berilgan tavsiyalarga amal qilishlari, uy sharoitida bolalar bilan ishlashni davom ettirishlari va bolaning muvaffaqiyatlarini qo'llab-quvvatlashlari lozim. To'rtinchidan, korreksion-rivojlantiruvchi ta'lim muassasalari va umumiy ta'lim maktablari o'rtasida uzluksiz aloqa va o'zaro hamkorlik mexanizmlarini yaratish lozim.

Natijalarni baholash mexanizmlari korreksion ishning samaradorligini doimiy ravishda monitoring qilish va zarur bo'lganda dasturlarni korreksiyalash imkonini beradi. Bunga quyidagilar kiradi:

Boshlang'ich, oraliq va yakuniy diagnostika: Bolaning nutqiy, kognitiv va shaxsiy rivojlanishidagi o'zgarishlarni miqdoriy va sifat jihatidan baholash.

Pedagogik monitoring: Bolaning mashg'ulotlarda faolligi, nutqiy faoliyatidagi o'zgarishlar, o'zlashtirgan ko'nikmalarining muntazam qayd etilishi.

Ota-onalar so'rovnomalari va intervyulari: Bolaning kundalik hayotdagi nutqiy va ijtimoiy ko'nikmalarining rivojlanishini ota-onalar nuqtai nazaridan baholash.

Maktabga moslashishni kuzatish: Maktabga chiqqanidan keyin bolaning o'quv faoliyatiga moslashishi, akademik ko'rsatkichlari va ijtimoiy muloqotini kuzatish.

Xulosa

Alaliyali bolalarni ta'limga tayyorlashning ko'p bosqichli korreksion-rivojlantiruvchi texnologiyalari ushbu bolalarning nutqiy, kognitiv va ijtimoiy-emotsional rivojlanishidagi jiddiy kamchiliklarni bartaraf etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu texnologiyalar tizimli, kompleks va individual yondashuvni ta'minlab, bolaning potensial imkoniyatlarini maksimal darajada ochishga va uni umumiy ta'lim muhitiga muvaffaqiyatli integratsiya qilishga xizmat qiladi. Bolalarning maktabga tayyorlik darajasini oshirish orqali, bu texnologiyalar ularning keyingi hayotida muvaffaqiyatga erishishi uchun mustahkam poydevor yaratadi, o'qishdagi qiyinchiliklarni kamaytiradi va ijtimoiy moslashuvni yaxshilaydi. Erta va intensiv aralashuvning ahamiyati ilmiy adabiyotlarda qayta-qayta tasdiqlangan bo'lib, biz taklif etgan ko'p bosqichli model aynan shu ehtiyojga javob beradi.

Kelajakdagi tadqiqotlar ushbu ko'p bosqichli texnologiyalarning amaliy samaradorligini eksperimental ravishda tasdiqlashga qaratilishi lozim. Jumladan, ushbu modelni turli sharoitlarda (masalan, shaharlarda va chekka hududlarda, shuningdek, turli ta'lim muassasalarida) sinovdan o'tkazish, uzoq muddatli natijalarini baholash va uni milliy ta'lim tizimiga integratsiya qilish mexanizmlarini ishlab chiqish muhimdir. Shuningdek, sun'iy intellekt va virtual reallik kabi zamonaviy texnologiyalarni korreksion jarayonga joriy etish imkoniyatlarini o'rganish, mutaxassislar uchun o'quv dasturlarini ishlab chiqish va ota-onalar uchun interaktiv qo'llanmalar yaratish ham kelajakdagi tadqiqot yo'nalishlari bo'lishi mumkin. Ushbu sohada olib boriladigan izlanishlar alaliyali bolalarning to'laqonli va baxtli hayot

kechirishi uchun shart-sharoit yaratishga, ularning jamiyatda o'z o'rnini topishiga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Paul, R., Norbury, C., & Gosse, C. Nutq buzilishlari go'daklikdan o'smirlik davrigacha: Tinglash, so'zlash, o'qish, yozish va muloqot qilish. St. Louis: Elsevier, 2018.
2. Bishop, D. V. M. G'ayrioddiy Tushunish: Bolalarda Tilni Tushunishning Rivojlanishi va Buzilishlari. Hove: Psychology Press (Routledge), 2014.
3. Brumbaugh, K., & Amiel, E. S. "Tildagi buzilishlari bo'lgan bolalar uchun erta aniqlash va aralashuv." Nutq va til seminarlari, vol. 41, no. 1, 2020, pp. 24-34.
4. Conti-Ramsden, G., & Botting, N. "Rivojlanish Nutqi Buzilishi (DLD) Bolalari 15 Yoshda: Pragmatik va Retseptiv Til Ko'nikmalarining Uzoq Muddatli Natijalari." Nutq, Til va Eshitish Tadqiqotlari Jurnal, vol. 60, no. 11, 2017, pp. 3204-3215.
5. Fey, M. E., & Proctor-Williams, K. "Tilning ilk savodxonlik rivojlanishidagi ahamiyati: Nutq va til buzilishiga ega bolalar uchun natijalari." Nutq, Til va Eshitish Tadqiqotlari Jurnal, vol. 43, no. 1, 2000, pp. 201-217.
6. Askarov, D. (2022). In Particular Of Amiry's Composition Of Navai's Ghazal. European Scholar Journal, 3(12), 34-36.
7. Dilmurod, A. (2025). National Idea Issues in Modern Filmomodramaturgy (On the Example of Erkin A'zam's Film Dramas). American Journal of Philological Sciences, 5(05), 370-374.
8. Dilmurod, A. (2025). Ideological and Artistic Characteristics of The Work "A Farewell to Arms". American Journal of Philological Sciences, 5(04), 283-286.
9. Asqarov, D. (2025). ADABIYOT FANINI O 'QITISHDA STEAMNI JORIY ETISH. University Research Base, 519-524.
10. Asqarov, D. (2025). G'OYA, MAVZU VA MA'NO MUSHTARAKLIGI. University Research Base, 350-360.
11. Asqarov, D. (2024). AMIRIY LIRIKASIDA NAVOIYGA MUXAMMASLAR. Инновационные исследования в современном мире: теория и практика, 3(12), 87-93.
12. Asqarov, D. (2022). Mukhammas form in the lyrics of Uvaysi. INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876, 16(09), 5-9.
13. Asqarov, D. (2022). MUKHAMMAS FORM IN THE LYRICS OF UVAYSI. INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876, 16(09), 5-9.
14. Asqarov, D. (2023). AMIRIYNING NAVOIYGA MUXAMMASI. Academic research in educational sciences, 4(Conference Proceedings 1), 101-105.

15. Asqarov, D. (2026, February). SULTONXON TO 'RA ADO IJODIDA NAVOIY AN'ANALARI. In Conferences (Vol. 2, No. 1, pp. 165-172).